

HEDMARK OG OPPLAND
STATSADVOKATEMBETER

INNLANDET POLITIDISTRIKT OG DATABEVISET

*Tilsyn av Innlandet politidistrikts behandling av
elektroniske data i etterforskningen*

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Bakgrunn	4
1.2	Hovedfunn	5
2	Kunnskapsgrunnlag.....	7
3	Forberedelse og gjennomgang	9
4	Definisjoner	10
5	Organisering.....	11
5.1	Avsnitt for digitalt politiarbeid	11
5.2	Fagkontakter	12
5.3	Etterforsker.....	14
6	Gjeldende norm for behandling av elektroniske data.....	15
7	Situasjonsbeskrivelse.....	17
7.1	Overordnet om elektroniske data i etterforskningen	17
7.2	Riksadvokatens prioriteringer	17
7.3	Tidligere tilsyn	18
7.4	Avsnitt for digitalt politiarbeid (DPA).....	20
7.5	Fagkontaktene	20
7.6	Etterforsker.....	22
7.7	PEL og PÅL.....	22
7.8	Domstolens forventning til det digitale beviset	23
7.9	Sikring og undersøkelse av Snapchat	23
8	Vurderinger.....	25
8.1	Overordnet om digitale spor.....	25
8.2	Behandling av elektroniske spor i etterforskningen.....	26
8.3	Avsnitt for digitalt politiarbeid	27
8.4	Fagkontaktene	28
8.4.1	Digital innsatsleder.....	29

8.5	Etterforsker.....	30
8.6	PEL og PÅL.....	30
8.7	Domstolens forventning til det digitale beviset	32
8.8	Sikring og undersøkelse av Snapchat	32
8.9	Nasjonal retningslinje for behandling av elektronisk data i etterforskning.....	33
9	Anbefalinger.....	34
10	Oppfølging av tilsynet.....	35

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Vi er inne i en tid med omfattende digitalisering av samfunnet. Digitaliseringen skjer raskt og på alle samfunnsområder. Disse endringene får betydning også for politiets arbeid; det gir store muligheter, men også betydelige utfordringer.

Ved å sikre datakilder har politiet mulighet til å finne historiske og tidsnære bevis som var utelukket bare få år tilbake i tid. Posisjonsdata og annen innholdsdata gjør at politiet kan opplyse saksforhold på en helt annen måte enn tidligere. Mulighetene øker i takt med den teknologiske utviklingen. Digitale bevis er ofte av sentral betydning i etterforskning av prioriterte saker, og kvaliteten i behandlingen av bevisene kan være avgjørende for oppklaring av sakene.

Behandling av datakilder, tekniske undersøkelser og innholdsundersøkelser setter imidlertid store krav til politiet. Det krever opplæring, utstyr, mannskap til å sikre og gjennomgå digitale beslag og gjennomføre kvalitetssikring, samt at politiet må holde seg oppdatert. Det handler om både kompetanse og kapasitet, og er tid- og arbeidskrevende. Den digitale utviklingen skjer så raskt og er så omfattende, at det er utfordrende for politiet å holde tritt.

Beskrivelsen over er allment kjent, og vi ser at politiet viser initiativ til å utnytte potensialet som ligger i elektroniske data. Problemet er politiets evne til å følge opp og prioritere de beslutningene som blir tatt. Dette ser vi tydelig når det gjelder innfasingen og opprettholdelsen av ordningen med fagkontakter til digitalt politiarbeid. Tiltaket er målrettet, formålsstyrt og kunnskapsbasert, men prioriteringen uteblir.

Høsten 2025 har Hedmark og Oppland statsadvokatembeter undersøkt Innlandet politidistrikts (IPD) arbeid med digitale bevis og beslag, og resultatet fremgår av denne rapporten. Formålet med tilsynet har vært å få en situasjonsbeskrivelse, undersøke kvaliteten på arbeidet som gjøres og se på muligheten for forbedring. Tilsynets formål går frem av brev til Innlandet politidistrikt av 13. mai 2025:

"Statsadvokaten har ... besluttet å innspisere Innlandet politidistrikt sine rutiner for sikring, analyse og utarbeidelsen av rapporter for digitale spor. Rutiner for sikring omfatter også hvordan, når og på hvilken måte sporene sikres. Det vil også bli sett på kapasiteten til å behandle beslagene, og hvordan arbeidet er organisert og hvem som er beslutningstakere."

1.2 Hovedfunn

Tilsynets overordnede funn er at politidistriktet hverken har tilstrekkelig kapasitet eller kompetanse til å håndtere digitale bevis.

Dette påvirker kvaliteten i straffesaksbehandlingen negativt og må korrigeres.

Tilsynet viser at politidistriktet hverken har tilstrekkelig kapasitet eller kompetanse til å håndtere elektroniske data i etterforskningen. Politidistriktet er godt kjent med situasjonen, men har ikke evnet å gjøre noe med dette. Manglende kapasitet og kvalitet påvirker straffesaksbehandlingen negativt og må korrigeres.

Undersøkelsens funn kan oppsummeres gjennom følgende anbefalinger til politidistriktet:

- ordningen med fagkontakter må gis ny prioritet i sin nåværende form, eller ved at det opprettes nye stillinger underlagt avsnitt for digitalt politiarbeid,
- politidistriktet må sikre innføring av Nasjonal retningslinje for behandling av elektroniske data i etterforskningen, innenfor fristene som er gitt, samt utarbeide manglende lokale retningslinjer der det foreligger behov,
- avsnitt for digitalt politiarbeid sitt mandat og arbeidsoppgaver bør være beskrevet i et styrende dokument,
- politidistriktet bør utrede potensialet som ligger i og muligheten for innføring av digital innsatsleder,
- personell som jobber med elektroniske data i etterforskningen må ha tilstrekkelig opplæring og forutsetninger for å gjøre jobben sin. De må også ha oversikt over hvem som har kompetanse til å behandle ulike typer digitale data i politidistriktet.

Oppgaveutførelsen ved avsnitt for digitalt politiarbeid (DPA) eller arbeidet som er gjort av enkeltpersoner i distriktet har ikke vært underlagt selvstendig undersøkelse. Det er ingen indikasjon eller tegn på at DPA som sådan ikke har tilstrekkelig kompetanse. Funnene i rapporten knytter seg til politidistriktets prioritering, og overordnede struktur og system for å sikre tilstrekkelig kvalitet og kompetanse i arbeidet med elektroniske bevis.

På bakgrunn av funnene som er gjort i undersøkelsen, finner statsadvokaten det nødvendig å gjennomføre et oppfølgende tilsyn. For å sikre at kvaliteten heves og at arbeidet gis den nødvendig prioritet, vil vi følge opp politiets arbeid med digitale bevis over noe tid. Dette vil skje samtidig med at Nasjonal retningslinje for behandling av elektroniske data i etterforskningen fases inn i politidistriktet.

Politimesteren har ansvaret for kapasiteten i politidistriktet og statsadvokaten mener det er behov for å gjøre strukturelle grep for å sikre at det er god nok kapasitet på området. Kapasitet og kompetanse er samvirkende faktorer for at politiet skal kunne håndtere elektroniske data i etterforskningen.

2 Kunnskapsgrunnlag

Digitale spor er sentrale i så nært som alle straffesaker. Dette går frem av en rekke rapporter og tilsyn de seneste årene, både nasjonale og regionale. Kriminalitetsbildet har også endret seg, og den digitale utviklingen skjer stadig raskere. I Justis- og beredskapsdepartementets "Plan for en styrket påtalemyndighet og bedre etterforskning¹" er dette godt oppsummert i del 1, Formål og bakgrunn:

"Politiet og påtalemyndigheten står i dag ovenfor et grenseløst, mangefasettert og digitalt kriminalitetsbilde, som blir stadig mer profesjonalisert. Sammen med en teknologisk utvikling som gir utfordringer når det gjelder avgrensning av sakens omfang, tilgang til bevis, analyser og fremstilling av faktum, vil den enkelte straffesak i dag kunne være svært arbeidskrevende sammenlignet med hva som var situasjonen for bare noen år tilbake. Kriminalitetsbildet krever kompetente etterforskere og påtalejurister og riktig utnyttelse av de tilgjengelige ressursene."

Etter hvert har fokus på elektroniske data også funnet sin vei inn i rundskriv for behandling av enkelte saksfelt. I Riksadvokatens familievoldsrundskriv fra 2023² står det:

"Elektroniske spor som anrop, tekstmeldinger, bilder, video, lydopptak, kommunikasjon på sosiale medier og e-post som kan belyse saken, må innhentes. Slike spor må, så vidt mulig, sikres slik at de kan leses ut fra sin sammenheng. Det må være god notoritet om hvordan sporene ble sikret, herunder hva slags metode som ble benyttet for å hente ut data."

Vi finner det også i Riksadvokatens brannrundskriv fra 2024³:

"Alt av elektronisk utstyr som enten kan være årsaken til brannen, eller som har lagret informasjon som kan bidra til å avklare hendelsesforløpet, må sikres. Det kan eksempelvis være tidslogger i datautstyr eller alarmsystemer, webkamera og hvitevarer. Elektronisk utstyr kan også ha eksternt lagrede data som bør sikres, eksempelvis hos alarmselskaper eller andre tjenestetilbydere."

Avsnittene viser viktigheten av beviset innenfor ulike sakstyper og påpeker sentrale kvalitetskrav. Tilsvarende uttalelser finner vi i Riksadvokatens kvalitetsundersøkelse som ble gjennomført i 2024, som vi skal komme nærmere tilbake til senere i rapporten.

Tilsynet bygger også på embetets undersøkelse av politiets innsats mot IKT-kriminalitet som ble gjennomført i 2022⁴. Fra oppsummeringen av politiets organisering, punkt 4.3 hitsettes:

"Selv om avsnitt for digitale spor og fagkontaktene i all hovedsak synes å oppfylle roller og hovedansvar som fremgår av Rammer og Retningslinjer for etablering av nye politidistrikter bør statsadvokaten ha fokus på politidistriktets kapasitet som en del av fagledelsen, ettersom dette kan gi uttrykk for distriktets prioritering av fagfeltet. Det gjelder ikke bare Avsnitt for digitale spor, men også fagkontaktene. Riksrevisjonen har pekt på en rekke utfordringer knyttet til bruken av fagkontakter. Deres rolle og samhandling med etterforskere, påtaleansvarlig og Avsnitt for digitale spor vil bli viet oppmerksomhet gjennom fagledelsen."

¹ Utgitt av Justis- og beredskapsdepartementet, september 2025.

² Rundskriv 2/2023

³ Rundskriv 2/2024

⁴ "Tilsyn Innlandet politidistrikt – undersøkelse av politiets innsats mot IKT-kriminalitet", 7.1.2022

Gjennom arbeidet med straffesaksbehandlingen ved embetet ser vi også den økende viktigheten av elektroniske data. I en nylig drapssak, sak nr. 16318831, står de digitale beslagene helt sentralt. Uten produkter av høy kvalitet hadde det vært vanskelig å opplyse saken på en slik måte at saken hadde endt med tiltale.

3 Forberedelse og gjennomgang

Innlandet politidistrikt ble orientert om statsadvokatens undersøkelse høsten 2024.

Den 13. mai 2025 ble det oversendt et brev fra statsadvokaten til politidistriktet hvor det ble informert om rammene for tilsynet og hvordan gjennomføringen skulle skje. Politidistriktet ble bedt om å redegjøre for:

- organiseringen av sikring av digitale bevis,
- organiseringen av DPA-kontaktene, herunder hvem som innehar stillingene, og hvordan DPA-kontaktene fungerer,
- rutiner for å sikre digitale bevis. Vi ber om en særlig redegjørelse for hvordan politiet sikrer bevis på den sosiale plattformen Snapchat, med henvisning til eventuelle rutiner og beskrivelser,
- kompetansen og kunnskapen til å sikre digitale bevis,
- kapasiteten til å sikre digitale bevis,
- hvilke opplæringsrutiner politiet har for politifaglig etterforskningsleder, påtalejurist og etterforsker knyttet til sikring og behandling av digitale bevis,
- hvem som beslutter sikring av digitale bevis,
- rutiner for utforming av gjennomgangsrapporter og bruken av kvalitetssikring.

Statsadvokaten ba også om oversendelse av direktiver/instrukser som omhandler sikring, analyse og rapportskriving knyttet til digitale bevis.

Politidistriktet oversendte sin skriftlige redegjørelse den 20. juni 2025.

Etter gjennomgang av politiets svar så vi behov for ytterligere informasjon, og mottok supplerende redegjørelser 28. august 2025 og 2. oktober 2025.

Det er gjennomført intervjuer/samtaler med relevant personell i politiet for å få nærmere belyst punktene nevnt over. 09. oktober 2025 ble det gjennomført samtale med en politifaglig (PEL) og en påtalefaglig etterforskningsleder (PÅL), samt en fagkontakt for digitalt politiarbeid.

4. november 2025 ble det gjennomført samtaler med leder av avsnitt for digitalt politiarbeid og seksjonsleder for etterforskning ved Felles enhet for etterretning, forebygging og etterforskning.

1. oktober 2025 kom det ny Nasjonal retningslinje for behandling av elektroniske data i etterforskningen. Retningslinjene griper over i deler av de områdene tilsynet hadde som formål å se nærmere på, og blir derfor en naturlig del av denne. Vel så viktig som politiets eksisterende rutiner blir derfor implementeringen av nye rutiner som følge av ny retningslinje..

Tilsynet har vært gjennomført som en systemkontroll. Vurderingene i rapporten baserer seg på innsendt dokumentasjon og redegjørelser fra politidistriktet, intervjuer/samtaler med relevant personell, og statsadvokatenes erfaring fra straffesaksbehandlingen.

4 Definisjoner

I brev fra statsadvokaten til Innlandet politidistrikt av 13. mai 2025 opplyste vi om at følgende definisjoner ville bli brukt i undersøkelsen:

- Digitale bevis: meldingslogger på ulike plattformer/applikasjoner, videofilmer, bilder, e-poster, teledata og lignende,
- Databærer: mobiltelefoner, datamaskiner, smartklokker og lignende
- Tjenestekonti: sosiale medier som Messenger, Snapchat, Instagram, Signal og lignende.

I ny Nasjonal retningslinje for elektroniske data i etterforskningen av 1. oktober 2025 ble det innført nye definisjoner på fagområdet. I tråd med retningslinjene vil følgende synonymer bli brukt, og primært de først nevnte:

- **Elektroniske data**/databevis/digitale bevis
- **Datakilde**/databærer

For øvrig vil definisjoner som er inntatt i retningslinjen, som er nevnt over, bli benyttet i rapporten.

5 Organisering

Innlandet politidistrikt består av tre geografiske og fem funksjonelle driftsenheter. De geografiske driftsenhetene (heretter omtalt som GDE) har underliggende tjenesteenheter og tjenestesteder som fordeler seg slik:

- GDE Vest, med tjenesteenhetene Gjøvik, Hadeland og Valdres,
- GDE Midt, med tjenesteenhetene Hamar, Ringsaker, Lillehammer, Midt-Gudbrandsdal og Nord-Gudbrandsdal,
- GDE Øst, med tjenesteenhetene Nord-Østerdal, Elverum og Kongsvinger.

Den enkelte GDE har en straffesaksansvarlig, som også er straffesaksansvarlig ved sin tjenesteenhet. Hver enkelt tjenesteenhet har egne seksjoner for etterforskning, med unntak av Midt-Gudbrandsdal og Nord-Østerdal.

De funksjonelle driftsenhetene, som er organisert etter oppgaver og funksjoner uavhengig av geografisk plassering, er:

- Felles enhet for utlending og forvaltning,
- Felles enhet for sivil rettspleie,
- Felles enhet for etterretning, forebygging og etterforskning,
- Felles enhet for påtale,
- Felles enhet for operativ tjeneste.

Under felles enhet for etterretning, forebygging og etterforskning (heretter omtalt som FEFE) ligger Avsnitt for digitalt politiarbeid (heretter omtalt DPA).

5.1 Avsnitt for digitalt politiarbeid

Avsnitt for digitalt politiarbeid består av leder, 6 spesialetterforskere og 5 e-sporetterforskere. Personellet er plassert på tjenesteenhetene Hamar, Gjøvik og Lillehammer.

Avsnittets mandat og arbeidsoppgaver er ikke beskrevet i et styrende dokument for politidistriktet. Leder av avsnittet og sjef for etterforskning ved FEFE viser til at det ligger en beskrivelse av avsnittet i grunnlagsdokumenter for politireformen (PNP).

Avsnittets ansvarsområde er heller ikke kommentert nærmere i den lokale straffesaksinstruksen. Til forskjell har Seksjon for digitalt politiarbeid og innovasjon i Oslo politidistrikt følgende oppdrag beskrevet i lokal straffesaksinstruks:

"Seksjonen kan, etter anmodning fra sakens etterforskningsledelse, bidra slik at elektronisk spormateriale blir håndtert på en god måte i alle typer saker når det er påkrevet. Bistandsanmodningene håndteres av jourhavende ved SDPAI. Alvorlighet og teknologisk kompleksitet vil avgjøre på hvilken måte seksjonen bistår eller samhandler med sakstrekkende enhet.

Utover bistand med beslag, sikring, tilrettelegging og analyse av elektronisk spormateriale, kan seksjonen videre gi digital fagstøtte inn i etterforskningsarbeidet, herunder bistand til planlegging og gjennomføring av avhør og andre etterforskningsskritt, samt støtte og forberedelse for straffeprosessuelle beslutninger.

Seksjonen er primært en støttefunksjon for sakstrekkende enhet, men kan i gitte tilfeller på grunn av teknisk kompleksitet eller andre hensyn knyttet til digitale sporsteder overta etterforskningsansvaret. Dette må i hvert enkelt tilfelle vurderes ut fra strategiske, tekniske, taktiske og administrative hensyn, og seksjonen må anmodes om slik overtagelse fra sakstrekkende enhet."

5.2 Fagkontakter

I forbindelse med politireformen ble det besluttet å utpeke fagkontakter til digitalt politiarbeid i Innlandet politidistrikt. Avgjørelsen om å etablere fagkontakter var besluttet nasjonalt, og gjaldt alle politidistrikter. Fagkontaktene skulle ikke etableres ved nyansettelser, men pekes ut blant eksisterende personell på GDEne.

I forbindelse med rekruttering av personell til stillingene som fagkontakt tilbake i 2018, ble oppgaven til kontaktene på overordnet nivå beskrevet slik⁵:

"Gjennom å etablere fagkontakter og foreta intern opplæring skal sikring av elektroniske spor i tillegg til DPA kunne foregå ved de geografiske driftsenhetene og tjenesteenhetene, og det er avgjørende at første patrulje selv eller ved bistand forstår det digitale åstedet og kan iverksette innledende tiltak."

Tilsvarende beskrivelse fremgår av politidistriktets dokumenter knyttet til implementering av tiltaket⁶.

Politidistriktet har i sin skriftlige redegjørelse til statsadvokatembetet opplyst at fagkontaktene blant annet var tiltenkt å bistå i opplæringen av etterforskere lokalt, slik at etterforskerne tilegnet seg kompetanse for gjennomgang av bilde/video/kommunikasjon/dokumenter og annen visuell informasjon og data.

I tillegg er det opplyst at fagkontakten skal kunne utføre:

- enkel sikring av mobile enheter,
- sikring av skytjenester,
- enkel etterretning i åpne kilder,
- gjennomgang,
- kvalitetskontroll av etterforskers rapporter,
- bistå ved ransaking,

⁵ "Informasjon til ledere ifm rekruttering av fagkontakter til Digitalt politiarbeid", avsnittsleder Digitalt politiarbeid, udatert.

⁶ "Implementering av fagkontakter til Digitalt politiarbeid, Innlandet politidistrikt 2018-2021."

- delta i stor sak som bistandsressurs for DPA,
- delta i stor sak med gjennomgang og annen kompetanse,
- bistå med kompetanseoverføring til etterforsker ved GDE,
- opplæring og oppfølging av etterforskere som sikrer mobile enheter og gjennomgår datamateriale ("visuell" gjennomgang),
- bistå i forbindelse med avhør i saker med digitale spor.

Det faglige ansvaret for fagkontaktene er opplyst å ligge til DPA, mens det er den enkelte tjenesteenhet hvor fagkontakten er ansatt, som har personal- og oppgaveansvar.

I implementeringsskrivet, som er nevnt over, stilles det krav til ledere med ansvar for fagkontakter. Kravene er:

- tilrettelegge for at fagkontaktene skal ha tid til å jobbe med sikring av digitale beslag,
- tilrettelegge for å kunne bistå ved gjennomgang av data hos datakrim,
- tilrettelegge for å kunne gjennomføre den nødvendige interne opplæringen for den/de enhetene fagkontakten har ansvar for,
- avsette tid til videreutvikling,
- avsette tid til pliktig oppmøte i fagkontaktmøter og andre fora,
- fagkontaktrollen skal inn i stillingsbeskrivelsen som hovedoppgaven til den ansatte.

Politidistriktet har opplyst at det ble utpekt 16 fagkontakter som fikk over 30 kursdager med opplæring i løpet av 2019 og 2020, i tillegg til Nordic Computer Investigator Core ved Politihøgskolen.

Fagkontaktenes sentrale rolle knyttet til behandling av elektroniske spor ser vi tydelig i statsadvokatens rapport av politiets innsats mot IKT-kriminalitet fra 2022⁷ hvor det står:

"Innlandet politidistrikt har svart at man gjennom fagkontaktene søker å sikre digitale spor i straffesaker på mest mulig enhetlig måte. Avsnitt for digitale spor mener at bevissikringen har blitt bedre og at bevisstheten rundt korrekt sikringsmetode har blitt bedre. Fagkontaktenes tilgjengelighet skal gjøre det lettere å be om bistand til bevissikring lokalt, eventuelt videre kontakt med Avsnitt for digitale spor."

⁷ "Tilsyn Innlandet politidistrikt – undersøkelse av politiets innsats mot IKT-kriminalitet, 7.1.2022

5.3 Etterforsker

I sin skriftlige redegjørelse har politidistriktet beskrevet etterforskers kompetanse innenfor digitale spor til å omfatte:

- kompetanse til å vurdere hvilke data som er aktuelt å sikre i de enkelte saker,
- grunnleggende forståelse av hvordan man finner informasjon om sikring og innhenting av for eksempel arkiv fra de mest brukte nettbaserte tjenestene,
- etterforsker kan ha sikringskompetanse for mobile enheter,
- gjennomføre aksjoner med planlegging av enkel sikring av digitale spor fra internett og gjennomgå materialet visuelt.

Leder for DPA ble spurt om hva rammene for etterforskers ansvar er, under henvisning til punktene over. Leder for DPA opplyste at sikring av digitale spor fra internett er en generell angivelse som rommer mye, og det er uklart hva som faller innenfor rammen.

6 Gjeldende norm for behandling av elektroniske data

Innen fagområdet er det en rekke allerede gjeldende nasjonale retningslinjer:

- Rutine for håndtering av beslag i initialfasen som inneholder elektronisk lagret informasjon⁸,
- Rutine for sikring av informasjon i filer mottatt fra eksterne leverandører⁹,
- Rutine for gjennomgangsrapport av digitale spor¹⁰,
- Rutine for kvalitetssikring av tidsangivelser i digitale beslag¹¹,
- Retningslinje for håndtering av overgrepsmateriale: Beste praksis¹².

Nytt av året er Nasjonal retningslinje for behandling av elektroniske data i etterforskning¹³ (heretter Retningslinjen). Retningslinjen virker sammen med de ovennevnte dokumentene.

Retningslinjen stiller blant annet krav til lokale rutiner, kompetanse hos ulike kategorier personell og setter krav til gjennomføring av blant annet sikring og undersøkelser av elektroniske data.

Vi vil fremheve enkelte av kravene Retningslinjen medfører.

I kap. 5.1.2 stilles krav til at politidistriktet "skal ha lokale retningslinjer for hvilken kunnskap og hvilke ferdigheter som kreves for behandling av elektroniske data i" distriktet, "og for å utfylle de generelle kompetansekravene forbundet med nasjonale rolledefinisjoner". Sentralt for vurderingen av om kompetansen er god nok, er at den som behandler elektroniske data "forstår, og kan forklare, hvordan egne handlinger påvirker dataene".

Det stilles videre krav til at både personell som behandler og personell som tar beslutninger om elektroniske data, "skal" ha kunnskap om gjeldende lovverk og retningslinjer. Dette medfører krav til kompetanse både hos etterforsker og påtale.

Enn videre "bør" PEL ha kjennskap til hvilke handlinger som kan påvirke integriteten til elektroniske spor, samt til hvilke muligheter som finnes for sporsikring.

⁸ Jf. Nasjonal instruks for styrende dokumenter, (POD, 2023a)

⁹ Fagutviklingsapparatet for etterforskningsfeltet, 2021a

¹⁰ Fagutviklingsapparatet for etterforskningsfeltet, 2022

¹¹ Fagutviklingsapparatet for etterforskningsfeltet, 2020

¹² Fagutviklingsapparatet for etterforskningsfeltet, 2024

¹³ Nasjonal retningslinje for behandling av elektroniske data i etterforskning, POD 01.10.2025

I kap. 5.1.3 stilles videre et overordnet krav om at "all behandling av elektronisk data skal dokumenteres med henblikk på å etterprøve eventuell påvirkning på elektroniske data som følge av behandlingen. Dette kan eksempelvis være rapport om sikring og rapport om innholdsundersøkelse. Retningslinjene oppstiller også krav til hva slike rapporter som et minimum skal inneholde.

I praksis vil det si at dersom politiet sikrer en mobiltelefon (databærer) og gjør en gjennomgang av innholdet (innholdsundersøkelse), skal det både skrives en sikringsrapport og en rapport om innholdsundersøkelse. Får politiet oversendt elektroniske data fra et vitne, gjelder også kravene som er nedfelt i retningslinjen.

Hva gjelder sikring av elektroniske data, oppstiller kap. 5.4. blant annet krav til adekvat kompetanse til aktuell sikringsmetode, forutgående kartlegging av tilgjengelige sikringsmetoder samt at det oppstilles minimumskrav til innholdet av sikringsrapporter i tillegg til de generelle kravene til rapporter som er behandlet i kap. 5.1.3.

Kap. 5.8 omhandler undersøkelser av elektroniske data. Undersøkelsene deles inn i undersøkelse direkte på datakilde (direkte på fysisk datakilde, tjenestekonto, åpne kilder på internett), innholdsundersøkelse og datateknisk undersøkelse. Felles for alle varianter er at det oppstilles krav til kompetanse på den aktuelle handlingen og valgte verktøy, samt at det oppstilles tilleggskrav til rapport utover de generelle i kap. 5.1.3.

Ettersom Innlandet politidistrikt ikke har lokale rutiner for kompetansekrav, vil det for distriktet gjelde en overgangsperiode frem til 01.06.2026, da Retningslinjen skal følges fullt ut.

Vi ønsker å påpeke at Politidirektoratets implementeringsskriv ¹⁴ oppstiller to frister som vil være gjeldende for distriktet:

- Innen 15. januar 2026 skal det foreligge en kartlegging av hvilke grupper innen eget distrikt som utfører hvilke handlinger.
- Innen 1. juni 2026 skal det utarbeides lokal retningslinje for hvilken kunnskap og hvilke ferdigheter som kreves for behandling av elektroniske data.

¹⁴ Nasjonal retningslinje for behandling av elektroniske data i etterforskning – implementering, POD 01.10.2025

7 Situasjonsbeskrivelse

7.1 Overordnet om elektroniske data i etterforskningen

Politidistriktet har ikke hengt med i den raske utviklingen innen digitale spor, hverken når det gjelder kompetanse eller kapasitet.

Politidistriktet skriver i sin skriftlige redegjørelse av 20. juni 2025 at kompetanse- og kapasitetsutfordringer påvirker sikring og gjennomgang av digitale spor. I klartekst skriver distriktet at de "ikke (har) evnet å etablere og opprettholde tilstrekkelig kompetanse innen digitale spor". Videre heter det at distriktet "ikke har hengt med i den raske utviklingen innen digitale spor, hverken når det gjelder kompetanse eller kapasitet".

Kapasitetsutfordringene presiseres nærmere i redegjørelsen av 28. august 2025 hvor politiet opplyser at kapasiteten på straffesaksområdet er presset på alle fagområder og oppgaver. Det påpekes generelt stor turnover og rekrutteringsutfordringer innen etterforskning, herunder etterforskere med digital kompetanse og fagkontakter.

7.2 Riksadvokatens prioriteringer

Riksadvokaten beslutter prioriteringene for straffesaksbehandlingen i sitt årlige rundskriv. Basert på føringen som kom fra riksadvokaten i 2025¹⁵ har Innlandet politidistrikt, i samråd med statsadvokatene i Hedmark og Oppland, utarbeidet et lokalt prioriteringsdirektiv. I tråd med riksadvokatens føringer er det presisert at på konkrete enkeltområder skal innsatsen styrkes. Dette gjelder blant annet sammensatte trusler, organisert og økonomisk kriminalitet begått av kriminelle nettverk, kriminalitet rettet mot datasystemer utført som ledd i organisert kriminalitet og massebedragerier og identitetskrenkelser.

På samtlige av de nevnte områdene opplyser politidistriktet om lav kapasitet til å etterkomme prioriteringen. Innenfor feltet organisert kriminalitet melder DPA at "politidistriktet (er) langt fra å fylle nødvendig grunnkapasitet på gjennomgang av elektroniske spor."

¹⁵ Riksadvokatens rundskriv nr. 1/2025

7.3 Tidligere tilsyn

I 2024 ble det gjennomført en nasjonal kvalitetsundersøkelse av voldtektssaker. Rapport fra riksadvokaten forelå i mars 2025¹⁶.

Under anbefalinger, punkt 11.2, oppsummeres politiets arbeid med digitale spor slik:

"Politiet utnytter ikke det bevispotensialet som ligger i databeviset, og det er avdekket mangler ved sikring av slike bevis.

Kunnskap om databevisets relevans, vekt og autensitet må styrkes. I dette arbeidet må det sørges for at politiet i tilstrekkelig grad har de nødvendige forutsetninger til å sikre databeviset som ivaretar hensynet til kvalitet og rettsikkerhet. Videre bør det sørges for at politifaglig etterforskningsleder, påtalejurist og etterforsker har nødvendig kompetanse og forståelse for databevisets relevans, vekt og autensitet."

Rapporten fra riksadvokaten bygger på regionale rapporter som er foretatt av statsadvokatembetene. I rapporten fra Hedmark og Oppland statsadvokatembeter, som er datert 9. desember 2024, heter det:

"For det første er sikring og gjennomgang av digitale spor ikke tilfredsstillende i alt for mange av sakene. Selv om en stor andel av sakene er etterforsket med tilfredsstillende eller god kvalitet, har undersøkelsen avdekket klare mangler ved sikring av elektroniske spor. Det er på det rene at mange saker kan oppklares og iverksettes uten elektroniske spor, eller med elektroniske spor som er mangelfulle. Men i enkelte tilfeller kan mangelfull sikring av elektroniske spor påvirke bevisomfanget som sådan slik at *bevisgrunnlaget* blir for tynt.

Utfordringen er sammensatt og handler både om kapasitet og kompetanse i flere ledd. Intervjuobjektene rapporterer om usikkerhet og uklarheter om når databærere skal/bør sikres (beslag – innhentet på annen måte)."

Av rapporten fremgår det videre at uklarheter og usikkerhet knyttet til hva som skal sikres i den enkelte sak fører til at det er store variasjoner i hvorvidt fornærmede, mistenkte og vitner spørres om digitale spor i avhør. Det pekes også på at det benyttes sikringsmetoder som ikke følger rutine eller instruks og som ikke ivaretar beviset på en god måte.

Rapporten kommer med følgende anbefaling:

- Politidistriktet bør sikre en god rutine for sikring av databeviset og fokus på databeviset i alle ledd, helt fra initialfasen, ved avhør av de involverte og vitner gjennom etterforskningen.
- Databærere som sikres på andre måter enn ved bruk av sikringsverktøy, må legges inn i saken fullstendig. Det som skal legges inn er det som er relevant etter politiets vurdering, og ikke et tilfeldig utvalg basert på andres vurderinger. Politiet må unngå at sentrale deler blir holdt utenfor straffesaken.

¹⁶ Kvalitetsundersøkelsen 2024, Voldtekt, 18.3.2025

- Det bør utarbeides plan for kompetansehevende tiltak for alle som håndterer digitale spor, enten dette er PEL, PÅL, etterforskere eller operative mannskaper. Det bør være særlig fokus på databevisets muligheter og begrensninger, samt forsvarlig sikring av dette. Opplæringen bør også inkludere FSI og operasjonssentralen/operasjonsleder.

I politiets redegjørelse av 20. juni 2025 skriver politidistriktet at med DPAs "erfaring er det liten grunn til å anta at kvaliteten er bedre i saker innenfor andre kriminalitetsområder. Digital kompetanse er for lav, og må prioriteres dersom distriktet skal kunne levere i henhold til sentrale prioriteringer, krav og forventninger".

Det (er) liten grunn til å anta at kvaliteten er bedre i saker innenfor andre kriminalitetsområder. Digital kompetanse er for lav, og må prioriteres dersom distriktet skal kunne levere i henhold til sentrale prioriteringer, krav og forventninger.

7.4 Avsnitt for digitalt politiarbeid (DPA)

DPA primæroppgave går ikke frem av noe styrende dokument i politidistriktet. Heller ikke av lokal straffesaksinstruks. Leder av DPA mener dette er uproblematisk og at det ikke går utover arbeidet som gjøres ved avsnittet.

DPA rapporterer om at avsnittet "stadig (må) utføre arbeidsoppgaver som ligger på etterforsker- og/eller fagkontaktnivå og at DPA ikke er bemannet til å håndtere dette". I samtale med leder av DPA opplyses det om at dette for eksempel kan være enkel visuell innholdsundersøkelse av elektroniske data. Årsaken er at det er manglende kompetanse og kapasitet til å gjøre oppgavene på den enkelte tjenesteenhet.

Leder av DPA forteller at når en slik oppgave skal løses krever det ressurser ved at ansatt ved avsnittet må lære seg saken, foreta undersøkelsen og deretter formidle resultatet videre. Dette er oppgaver som kunne og burde ha vært løst av fagkontakt eller etterforsker med opplæring i innholdsundersøkelse. Leder opplyser at slik oppgaveløsning medfører at avsnittet ikke kan ha tilstrekkelig fokus på sine primæroppgaver, og de mer avanserte oppgavene som tilligger avsnittet.

Leder for DPA orienterer om eget område på Kilden hvor relevante rutiner og instruksjoner legges ut fortløpende.

7.5 Fagkontaktene

Politidistriktet opplyser at fagkontakt-rollen ikke har fungert optimalt. Det pekes på flere årsaker, herunder at fagkontaktene har fått tildelt en rekke andre etterforskningsoppgaver, som har gått på bekostning av de tiltenkte oppgavene. anbefalte lønnsinsentiver da ordningen ble opprettet ble heller ikke prioritert av distriktet. Politidistriktet skriver også at kapasiteten på etterforskning på generelt nivå er presset og at det er krevende å sette av tilstrekkelig dedikerte ressurser til arbeidet med digitale spor.

Det har også vært stor turnover, det vil si at mange har sluttet og nye er pekt ut, blant fagkontaktene. Frafallet begynte allerede i 2021 og har eskalert. Av de 16 som ble utpekt og som fikk opplæring i 2019/2020 er det bare fire som står igjen i rollen. Distriktet har ikke hatt et tilstrekkelig godt system for å registrere frafall av fagkontaktene og nyrekruttering har tatt for lang tid. Politidistriktet har heller ikke hatt kapasitet til å gjennomføre nødvendig opplæring av nye som er utpekt i rollen. Leder for DPA opplyser at avsnittet ikke har hatt kapasitet til opplæring på grunn av den raske og hyppige turnover som har vært.

I 2022 ble det foretatt en inspeksjon av Innlandet politidistrikts IKT-kriminalitet¹⁷. Ordningen med fagkontaktene og status, ble oppsummert slik:

"Det er opplyst at kapasiteten til fagkontaktene er lavere enn ønskelig. Dels er ikke alle funksjonene besatt, dels er funksjonene lagt til operativt personell som går på tjenesteliste.

¹⁷ "Tilsyn Innlandet politidistrikt – undersøkelse av politiets innsats mot IKT-kriminalitet", 7.1.2022

Seksjon for etterforskning, FEE, og Avsnitt for digitale spor opplever at det er variasjoner mellom GDEene hvordan funksjonen prioriteres.

Det er videre anført at det har vært frafall og utskifting av fagkontakter. Det er opplyst at det ikke er knyttet noen incentiver til å påta seg rollen som fagkontakt. Opplysningene samsvarer med funn i Riksrevisjonens undersøkelse hvor flere DPA-ledere svarer at fagkontaktrollen er sårbar. Den kommer i tillegg til andre oppgaver og kan være krevende for DPA å følge opp, på grunn av høy gjennomtrekk, manglende økonomiske incentiver, og på grunn av påkrevd opplæring og oppfølging.

Fra påtale får vi opplyst noe av det samme. Rollen som fagkontakt er ofte en tilleggsoppgave. Enkelte har liten erfaring og kan fremstå som usikre i retten."

At fagkontaktene ikke har fungert og følgen av dette, finner vi igjen i politidistriktets årsrapporteringer. I årsrapporten fra 2023 heter det:

"Digitalt politiarbeid har i dag liten kapasitet på grunn av for lavt fokus på fagkontaktene i GDE'ne. Dette medfører at spesialister/ingeniører bruker unødig mye tid på enklere oppgaver som enkelt kan utføres av fagkontakter og etterforskere. Det medfører også ressurstap i form av kontinuerlig opplæring og kvalitetssikring som man kunne unngått ved en velfungerende fagkontakt-ordning."

I samtale med en av fagkontaktene i forbindelse med foreliggende tilsyn, blir det opplyst at rollen har vært utfordrende. Rollen som fagkontakt har ikke blitt prioritert og har kommet i tillegg til andre arbeidsoppgaver. Innretning har ikke vært bærekraftig over tid på grunn av det store arbeidspresset, og flere har sluttet. Det er også vanskelig å rekruttere nye fordi det er allment kjent at oppgaven som fagkontakt vil komme i tillegg til eksisterende oppgaver.

Fagkontakten beskriver også at oppgaven som fagkontakt er oppfattet og brukt som IKT-rådgiver. Slik vi oppfatter fagkontakten vil det si at den teknologiske kompetansen som er opparbeidet som fagkontakt, er brukt til rådgivning internt for bruk av IT- og dataløsninger.

Fagkontakten forteller at det er stort behov for oppgavene fagkontakten var tiltenkt. Det oppleves som lite tilfredsstillende å ikke ha kapasitet til å løse de oppgavene man blir tillagt. Enkelte har derfor strukket seg langt for å levere, og jobbet langt utover ordinær arbeidstid.

I omorganiseringsprosessen i Innlandet politidistrikt, som høsten 2025 er inne i en avsluttende fase etter det statsadvokaten erfarer, ligger det en anbefaling inne om at fagkontaktene skal legges organisatorisk inn under avsnitt for digitalt politiarbeid. Dette vil medføre en reduksjon fra 16 til 6 fagkontakter. På den annen side vil dette være 100 %-stillinger som DPA vil ha personalansvar og fagansvar for, samt styre oppgavene til. Det vil være en ressurs underlagt DPAs kontroll, til forskjell fra hva som er situasjonen i dag.

Leder for DPA og sjef for etterforskning ved FEFE støtter forslaget og mener det vil føre til en bedring av både kompetanse og kapasitet til behandling av elektroniske data i distriktet. Utfordringen med at fagkontaktene må jobbe med andre arbeidsoppgaver forsvinner, og fagkontaktene vil kunne arbeide i tråd med sitt formål. I dette ligger, slik vi oppfatter leder for DPA og sjef for etterforskning ved FEFE, en erkjennelse av at den ikke-fungerende ordningen med fagkontaktene er en medvirkende årsak til situasjonsbeskrivelsen.

7.6 Etterforsker

Leder av DPA opplyser at rammene for hva etterforsker skal ha kompetanse til å utføre - enkel sikring av digitale spor fra internett - er vanskelig å definere. Status i distriktet er at ikke alle etterforskere har kompetanse til å foreta slik sikring.

Videre skriver politiet at det per juni 2025 var registrert 31 personer med kurs i sikring av mobile enheter og 55 personer med kurs i gjennomgang av mobile enheter. Det er ikke avklart nærmere om dette også omfatter fagkontaktene.

Distriktet har i rapporteringen til statsadvokaten redegjort for fordelingen av personell med ovennevnt kursing mellom GDEene. Oversikten viser store forskjeller: i GDE Vest er det bare en syvendedel så mange med kursing innen sikring/gjennomgang som i GDE Øst.

	GDE Øst	GDE Midt	GDE Vest	FEFE (uten DPA)
XRY (sikring)	14	11	2	4
XAMN (gjennomgang)	20	11	3	21

7.7 PEL og PÅL

Hverken for politifaglig etterforskningsleder eller påtalefaglig etterforskningsleder er det etablert rutiner for opplæring innenfor sikring og behandling av digitale bevis.

Den digitale kompetansen for både PEL og PÅL skjer per i dag gjennom OÅO.

I anledning tilsynet er det foretatt samtaler med en PEL og en PÅL og begge forteller om manglende kompetanse og kunnskap om sikring og behandling av digitale bevis.

PEL etterlyser en oversikt over hvem som har den nødvendige kompetansen i politidistriktet og hvilken kompetanse den enkelte etterforsker besitter innenfor fagfeltet.

Både PEL og PÅL forteller at rutiner på området ikke er samlet på ett sted, slik at det er lett tilgjengelig. Når det tilkommer nye retningslinjer og instruksjer, distribueres disse på e-post. Oppfatningen er videre at hverken PEL eller PÅL er aktive brukere eller har inngående kjennskap til rutiner på feltet.

Politiet planlegger presentasjoner på påtalejuristene sine "torsdagsmøter" innen sikring, behandling og bruk av digitale spor i straffesak, og allerede høsten 2025 er det planlagt en opplæringssekvens. I tillegg er dette tema på lokal OÅO.

7.8 Domstolens forventning til det digitale beviset

Ved Oslo tingrett er det utarbeidet en sjekkliste (versjon 1, datert april 2025) som støtteverktøy for dommere ved vurdering av digitale bevis. Formålet, som fremgår av dokumentet, er å gjøre dommere bedre rustet til å foreta vurderinger av digitale bevis.

Sjekklisten er bekjentgjort også utover domstolen, og for å møte kravene har IPD laget en lokal sjekkliste som er ment å støtte etterforskere og fagkontakter i vurderingen av digitale spor i straffesaken.

Leder av DPA ble i samtale spurt om politidistriktet er rustet til å behandle elektroniske data i sin helhet med de krav til kvalitet som fremgår av domstolens sjekkliste, og svarte at det er ikke politidistriktet.

7.9 Sikring og undersøkelse av Snapchat

Gjennom enkeltsaksbehandling har statsadvokatene erfart at den sosiale medieplattformen Snapchat sikres på ulike måter og med ulik kvalitet. Dette gjelder både sikringen som sådan og den etterfølgende innholdsundersøkelsen. Politidistriktet er derfor bedt om å redegjøre for hvordan politiet sikrer Snapchat.

I sin første skriftlige redegjørelse, 20. juni 2025, opplyser politidistriktet at det ikke finnes egne rutiner for sikring av Snapchat, utover Tilbyderlisten på Kilden.

Av tilbyderlisten er anbefalingen at "de som har muligheten å sikre ev. innhold fra partenes konto manuelt / teknisk før Snapchat involveres i saken". Nærmere om hva som ligger i fremgangsmåten er ikke angitt.

Etter vår gjennomgang av Tilbyderlisten ble politidistriktet bedt om å utdype hvordan Snapchat kan sikres, og i sin andre skriftlige redegjørelse, 28. august 2025, skriver politidistriktet at sikring kan skje på følgende måter:

- manuell gjennomgang med videoopptak,
- arkiv med innlogging på brukerkonto,
- sikre mobile enheter kontoen er satt opp på,
- utlevering av innholdsdata fra Snapchat.

Videre skriver politidistriktet at det ikke finnes noen "adekvat metode for å hente ut manuell gjennomgang av Snapchat-kontoer", men at dokumentasjonen fortrinnsvis skal gjøres med video slik at mest mulig av dataen som sikres kan etterprøves.

Av redegjørelsen fremgikk ikke hvilken sikringsmetode politiet bør velge av de fire som er listet opp, og det ble bedt om en ytterligere redegjørelse.

I sin tredje redegjørelse, 2. oktober 2025, opplyser politidistriktet at valg av sikringsmetode vil bero på en rekke faktorer, herunder om man har tilgang på enheten applikasjonen er installert

på. Deretter skriver politidistriktet at det "er å foretrekke både sikring og arkiv sammen fremfor en manuell gjennomgang."

Slik vi forstår politidistriktet skal det, dersom mulig, gjøres en sikring av datakilden, for eksempel en mobiltelefon, hvor Snapchat er installert, og sikring av brukerens arkiv.

Manuell gjennomgang skal bare benyttes når man ikke får sikret dataen på annen måte, eller det er fare for å miste data.

Sikringsmåten politiet beskriver er langt mer detaljert enn hva som formidles på Tilbyderlisten, og på sistnevnte hefter det uklarhet ved når man skal gjøre manuell eller teknisk sikring. Leder DPA konstaterte dissonansen og var enig i at det ikke kom klart frem av Tilbyderlisten hva som var beste fremgangsmåte for sikring.

8 Vurderinger

8.1 Overordnet om digitale spor

Den moderne straffesaken gjennomsyres av digitale spor, og det vanskelig å tenke seg en straffesak som ikke berører digitale spor på en eller annen måte.

Situasjonen som er beskrevet av politidistriktet selv er derfor ikke holdbar – det er store mangler på kapasitet og kompetanse på feltet – og det må skje en endring. Innlandet politidistrikt må prioritere behandling av elektroniske data i etterforskningene høyere. Det må sikres at fagfeltet har tilstrekkelig ressurser, og nødvendig kunnskap og erfaring til å håndtere elektroniske data.

Statsadvokaten har forståelse for at politiet står i en vanskelig situasjon hva gjelder rekruttering og ansettelse av etterforskere. Like fullt er det nødvendig å gjøre noe med situasjonen, og politiet må selv finne løsningen.

Elektroniske data er ulike fra mange av de tradisjonelle bevisene straffesakene består av. Fingeravtrykk og DNA har ikke de samme utviklingstrekkene som de digitale sporene. Som Inger Marie Sunde skriver i en utredning fra 2021 er det ikke noen forskjell mellom et fingeravtrykk og DNA-materiale avsatt i 1921 og et som er avsatt i 2021. Dette er en sannhet med modifikasjoner fordi ny teknologi gjør at mer og sikrere informasjon kan hentes ut av beslagene. Men likefullt, selve beslaget er det samme.

Elektroniske data endrer seg hele tiden i takt med teknologiutviklingen. Utviklingen gjør at sporene vi har i dag, kan se helt annerledes ut i morgen. Dette gjør at politiet må være mer på ballen og følge utviklingen. For å levere kvalitet må politidistriktet være fremoverlent og utviklingsorientert, og ikke minst prioritere fagmiljøet.

Som vi har omtalt tidligere i rapporten, gjøres det godt arbeid innen fagfeltet av dedikerte og kompetente medarbeidere. Tidligere i rapporten er det vist til drapssak, sak nr. 16318831. Saken består av store mengder elektroniske data, som er innhentet og bearbeidet på en god måte. De digitale sporene var avgjørende for at saken ble opplyst og endte med en tiltalebeslutning. Eksempelet viser at politidistriktet har nødvendig kompetanse til behandling av elektroniske data på enkeltmannsnivå og kapasitet på enkeltsak, når det prioriteres å benytte riktige ressurser på saken. Slike eksempler er det mange av.

Rapportens kritikk retter seg mot systemiske mangler, og politidistriktets evne til å levere nødvendig kvalitet ved behandling av elektroniske data i straffesaksbehandlingen som sådan.

Politidistriktet er ikke spurt om, og undersøkelsen har ikke vært innrettet, mot de som ute på det enkelte tjenestested til daglig jobber med elektroniske data. Vi har ingen grunn til å tro at den enkelte medarbeider i politidistriktet ikke gjør det den kan for å løse oppgavene sine på en så god måte som mulig, eller at den enkelte straffesaksansvarlig ikke har samme innstilling. Vi vet at det er mange dedikerte medarbeidere i politiet som gjør det de kan for å levere det som kreves av dem, selv der de har mangelfull kompetanse og opplæring. Rapportens kritikk retter seg mot systemiske mangler, og politidistriktets evne til å levere nødvendig kvalitet ved behandling av elektroniske data i straffesaksbehandlingen som sådan.

8.2 Behandling av elektroniske spor i etterforskningen

Det stilles høye krav til behandlingen av elektroniske data i etterforskningen. Dette ble påpekt i vår undersøkelse fra 2022 om IKT-kriminalitet, hvor det ble henvist til at "[R]iksadvokaten har – i forbindelse med beskrivelse av en av kvalitetsmarkørene – uttalt at «[f]or å opprettholde nødvendig tillit til etterforskningsarbeidet må det ikke etterlates tvil om bevis er innhentet og oppbevart på en korrekt måte». Hensynet til bevisets integritet er således bærende for all bevissikring"¹⁸.

Mangelen på kapasitet og kompetanse utfordrer distriktets mulighet til å følge opp sentrale føringer i straffesaksbehandlingen.

Konsekvensen er således bekymringsfull, og må følges opp.

Innlandet politidistrikt har store utfordringer med behandling av digitale spor, både hva gjelder kompetanse og kapasitet. Dagens situasjon er at politidistriktet ikke kan etterleve normene, hverken for behandling eller kvaliteten i bevisene.

Mangelen på kapasitet og kompetanse utfordrer distriktets mulighet til å følge opp sentrale føringer i straffesaksbehandlingen. Dette gjelder både kriminalitetsområdene hvor riksadvokaten har bestemt at innsatsen skal styrkes, og de alvorligste kriminalitetstruslene i samfunnet. Konsekvensen er således bekymringsfull, og må følges opp.

Distriktet har i liten grad klart å nyttiggjøre seg av påpekning av mangelfull utnyttelse av digitale spor som er gjort i tidligere undersøkelser, regionale og nasjonale.

¹⁸ "Tilsyn Innlandet politidistrikt – undersøkelse av politiets innsats mot IKT-kriminalitet", 7.1.2022

Vår overordnede vurdering sammenfaller med politiets egen vurdering som fremgår av politiets skriftlige redegjørelse av 28. august 2025:

"Med henblikk på utviklingen av omfang og betydning av digitale spor i straffesaker er det ingen tvil om at dette må prioriteres høyt (høyere) fremover."

Politiet må prioritere elektroniske spor høyere og dette er politimesterens ansvar. Dette innebærer både kapasitet og kompetanse, men også hvordan man organiserer arbeidet med elektroniske spor. Et eksempel på dette er at politiet i dag har 55 personer med kurs i gjennomgang av mobile enheter. PEL, som vi har snakket med i anledning tilsynet, etterlyser en oversikt over hvem som har ulik kompetanse i distriktet. Selv om leder av DPA opplyser at slike oversikter sendes ut til straffesaksansvarlige med ujevne mellomrom, burde slike oversikter vært tilgjengelige til enhver tid. Dette er en enkel oppgave og noe politidistrikt selv burde ha sett behovet for og iverksatt på eget initiativ. Eksempelet viser at det finnes store forbedringspotensial, med god kost-nytte-effekt.

Problemet har også en side til at politiet ikke klarer å holde på ansatte. Dette ble senest påpekt i Riksadvokatens Cyberundersøkelse 2024, hvor riksadvokaten oppsummerer:

"Det er i flere inspeksjonsrapporter fra Den høyere påtalemyndighet trukket frem at høy turnover er en hovedårsak til manglende kvalitet og etterlevelse av riksadvokatens føringer på straffesaksfeltet."

8.3 Avsnitt for digitalt politiarbeid

Avsnitt for digitalt politiarbeid er viktig for oppgaveløsningen av behandling av elektronisk data i etterforskningen. Særlig gjelder det der det må løses avanserte oppgaver som krever spesialkompetanse.

Tilsynet viser at politidistriktets samlede kapasitet til å behandle elektroniske data – og mangelen på kapasitet som sådan - gjør at avsnittet blir sittende med oppgaver som skulle vært løst av etterforsker og fagkontaktene.

Enkel visuell innholdsundersøkelse av elektroniske data krever lite opplæring og burde vært utført av andre enn ansatte ved avsnittet. Medregnet forarbeid, ved at den som skal foreta undersøkelsen også må sette seg inn i saken, gjør at dette kan være et omfattende og tidkrevende arbeid.

Det antas også at etterforsker på den enkelte sak i utgangspunktet er bedre rustet til å gjøre gjennomgangen, forutsatt riktig teknisk kompetanse. Etterforsker kjenner saken og kan presumtivt gjøre et mer målrettet og effektivt søk, og foreta bedre relevansvurderinger. At DPA gjør denne typen gjennomganger anses å være lite hensiktsmessig, og den eneste løsningen er at kapasiteten og kompetansen til å løse disse oppgavene må styrkes ute på den enkelte tjenesteenhet. At DPA må benyttes når kapasiteten eller kompetansen ikke finnes, er forståelig, men det er ikke en bærekraftig situasjon over tid.

Denne situasjonsbeskrivelsen er ikke bare et umiddelbart øyeblikksbilde. Det ble også påpekt i vår inspeksjon av politiets IKT-kriminalitet i 2022¹⁹. Under kapittelet som beskriver digitalt kapasitet, kapittel 6, står det:

"Det er opplyst at kapasiteten ved Avsnitt for digitale spor utfordres av etterforskningskapasiteten i distriktet for øvrig. Avsnitt for digitale spor bruker tid på oppgaver som skulle ligget på etterforskningsseksjonene. For å unngå tap av tid, særlig i fristsaker, blir ofte den etterforskningstaktiske gjennomgangen av beslag gjort ved avsnittet fremfor på etterforskningsseksjonen."

En mulig medvirkende årsak til at DPA blir sittende å gjøre oppgaver avsnittet ikke er tiltenkt, er at arbeidsoppgavene ikke er beskrevet i et styrende dokument. Det er vel og bra at leder og ledelse i distriktet har klart for seg hva arbeidsoppgavene er, men dersom dette ikke er kjent i organisasjonen antas dette å kunne medvirke til flere forespørsler til DPA. En følge av at DPA tar på seg disse oppgavene kan potensielt være at pressede tjenesteenheter ikke ser behovet for å prioritere fagkontaktene og utvikling av kompetanse hos etterforskere. Dette er også forståelig i en situasjon hvor distriktets etterforskerkapasitet er presset til bristepunktet.

DPAs mandat, arbeidsoppgaver og grensesnittet til etterforskningsenhetene burde ha vært beskrevet i et styrende dokument. Vi antar at oppgavene kunne ha vært beskrevet i lokal straffesaksinstruks. Som det fremgår av gjeldende lokal straffesaksinstruks for IPD er dens formål å "fordele ansvar mellom ulike enheter og funksjoner. Videre skal instruksens sikre kvalitet i straffesaksarbeidet ...". Slik DPA blir brukt per i dag er det etter vårt syn nødvendig å avklare arbeidsoppgavene for å fordele ansvar mellom de ulike enhetene og funksjonene i distriktet.

Skulle fagkontaktene bli organisatorisk underlagt DPA øker behovet for klare retningslinjer for hvilket arbeid og ansvar avdelingen har i politidistriktet. Situasjonen må ikke bli at fagkontaktene gjør oppgavene som er tiltenkt etterforsker.

8.4 Fagkontaktene

Fagkontaktene, med sine arbeidsoppgaver, skulle utfylle gapet mellom etterforsker og DPA. I utgangspunktet var det utpekt 16 fagkontakter. Historien viser at ordningen ikke har fungert. Det tok ikke lang tid fra opprettelsen av kontaktene, herunder opplæring, til ordningen fungerte dårlig i praksis.

Som det fremgår av implementeringen av fagkontaktene skulle rollen inntas i stillingsbeskrivelsen som hovedoppgaven til den ansatte. Statsadvokaten har ikke sett nærmere på den enkelte fagkontakts stillingsbeskrivelse, men i realiteten har ikke dette vært fagkontaktenes hovedoppgave.

Kort oppsummert kan ordningen med fagkontakter til digitalt politiarbeid sies å ha feilet. Hvorfor ordningen ikke har fungert gir ikke denne undersøkelsen svaret på, men politidistriktet

¹⁹ "Tilsyn Innlandet politidistrikt – undersøkelse av politiets innsats mot IKT-kriminalitet", 7.1.2022

oppfordres til å se nærmere på dette og evaluere hvorfor et så sentralt og omfattende tiltak ikke har fungert.

At ordningen med fagkontakter ikke fungerer er varslet, og noe som politidistriktet må være kjent med. Det ble blant annet påpekt i vår inspeksjon av politiets IKT-kriminalitet i 2022 hvor det står:

"Det er opplyst at kapasiteten til fagkontakene er lavere enn ønskelig. Dels er ikke alle funksjonene besatt, dels er funksjonene lagt til operativt personell som går på tjenesteliste. Seksjon for etterforskning, FEE, og Avsnitt for digitale spor opplever at det er variasjoner mellom GDE`ene hvordan funksjonen prioriteres.

Det er videre anført at det har vært frafall og utskifting av fagkontakter. Det er opplyst at det ikke er knyttet noen incentiver til å påta seg rollen som fagkontakt. Opplysningene samsvarer med funn i Riksrevisjonens undersøkelse hvor DPA-ledere svarer at fagkontakrollen er sårbar. Den kommer i tillegg til andre oppgaver og kan være krevende for DPA å følge opp, på grunn av høy gjennomtrekk, manglende økonomiske incentiver, og på grunn av påkrevd opplæring og oppfølging."

Dette er ikke tatt tak i slik situasjonen beskrives i dag.

Ikke-fungerende fagkontakter er, etter vårt syn, en sterkt medvirkende årsak til situasjonsbeskrivelsen i politidistriktet. Vår vurdering er derfor at distriktet må sørge for at rollen med fagkontakter blir prioritert og fungerer etter sin hensikt. Om det skjer ved at fagkontaktene er organisert som i dag, eller under DPA må være opp til politimesteren å vurdere. Samtidig skal det pekes på at ordningen slik den har virket fra implementering, ikke har fungert. Dette bør være styrende for de valgene som blir tatt fremover.

8.4.1 Digital innsatsleder

Statsadvokaten er kjent med at det i andre politidistrikter er gode erfaringer med bruk av digital innsatsleder. Oppgaven er ikke sett nærmere på i denne undersøkelsen, men vi ber om at politidistriktet ser på muligheten og potensialet som ligger i rollen og om dette er noe IPD bør opprette.

8.5 Etterforsker

Politidistriktet må sikre seg rutiner for opplæring og vedlikehold av kompetanse som gjør at etterforsker kan utføre de oppgaver som tilligger rollen. Dette innebærer også at rollens oppgaver er klart definert og avgrenset.

Med ny retningslinje for behandling av elektroniske data i etterforskning, antas dette å bli ivarettatt ved at det stilles krav til at politidistriktene skal ha lokale retningslinjer for hvilken kunnskap og hvilke ferdigheter som kreves for behandling av elektroniske data i sitt distrikt²⁰. Videre fremgår det av retningslinjen at den som utfører sikring av elektroniske data skal ha tilstrekkelig kompetanse til å utføre sikring²¹.

Per i dag er det liten kapasitet til å sikre og gjennomgå elektroniske data i GDE Vest. Dette forutsetter at kapasiteten og kompetansen på de andre GDEne må utnyttes på tvers av driftsenhetene.

8.6 PEL og PÅL

Både PEL og PÅL må ha en grunnleggende forståelse av digitale bevis, herunder hvordan de sikres og gjennomgås. Beviset er av så sentral betydning og er så viktig i dagens straffesak, at dette er noe politidistriktet må prioritere.

Uten slik forståelse vil det for PÅL være vanskelig å gjøre sin oppgave som legalitetskontrollør. Det kreves også at PÅL har enkel og rask tilgang på styringsdokumenter for sikring og gjennomgang av digitale bevis. Sistnevnte synes løst gjennom DPA sin side på Kilden. Denne må imidlertid gjøres kjent for PEL og PÅL, hvilket den ikke virker å være.

Tilsvarende utfordringer vil også PEL møte uten forståelse av digitale bevis, og særlig gjelder det når ordningen med fagkontakter ikke fungerer.

Tilsvarende vurdering er gjort i riksadvokatens rapport etter kvalitetsundersøkelsen i 2024. Fra rapportens punkt 11.2 hitsettes:

"Kunnskap om databevisets relevans, vekt og autensitet må styrkes. I dette arbeidet må det sørges for at politiet i tilstrekkelig har de nødvendige tekniske forutsetninger til å sikre databeviset som ivaretar hensynet til kvalitet og rettsikkerhet. Videre bør det sørges for at politifaglig etterforskningsleder, påtalejurist og etterforsker har nødvendig kompetanse og forståelse for databevisets relevans, vekt og autensitet."

²⁰ Nasjonal retningslinje for behandling av elektroniske data i etterforskning, punkt 5.1.2

²¹ Ibid., punkt 5.4.2

Behovet for kompetanse ble også påpekt i statsadvokatembetets undersøkelse av politiets innsats mot IKT-kriminalitet som ble gjennomført i 2022²². I punkt 5.3 står det:

"Politidistriktet har beskrevet at politijuristene er avhengige av kompetanse til spesialister eller fagkontakter for å føre digitale spor som bevis i retten. Enkelte påtalejurister har skaffet seg god kompetanse, men på grunn av stor turn-over har kompetansen blitt redusert. Kompetanseheving beskrives som tidkrevende."

Med det fokus som er satt på dette i tidligere rapporter mener vi det har vært for lite fokus på kompetanseheving for PEL og PÅL.

Politidistriktet har opplæringsprogram for både nye politijurister og etterforskere, hvilket er helt nødvendig for å sikre kvaliteten i etterforskningen. Kompetansehevende tiltak om elektroniske data bør inntas i opplæringen, slik at både PEL og PÅL har grunnleggende forståelse av databeviset.

PEL, som er intervjuet i anledning tilsynet, foreslo jevnlig informasjonsmøter med formål å oppdatere personell i politiet om utvikling og nye muligheter innenfor digitale bevis. Statsadvokaten har forståelse for forslaget og støtter det. Beviset skiller seg fra mange av de andre bevisene i straffesaken, slik som beskrevet under punkt 8.1, og krever kontinuerlig oppfølging og oppdatert kunnskap.

Det er derfor positivt at politiet planlegger opplæring av påtalejuristene på sine torsdagsmøter og at digital kompetanse er tema.

Opplæringen må være systematisk over tid, og politiet må gjøre en evaluering etter gjennomført opplæring. Evalueringen må danne grunnlag for om det er nødvendig med ytterligere tiltak for å sikre tilstrekkelig kvalitet og kunnskap hos juristene. Tilsvarende tiltak bør også gis til PEL og etterforskere.

Dette syn understøttes av kravene som stilles i ny retningslinje for behandling av elektroniske data i etterforskning, punkt 5.1.2. For PEL sin del heter det at den som har rollen "bør ha kjennskap til hvilke handlinger som kan bidra til å forringe eller introdusere feil i elektroniske spor, hvilke muligheter som finnes for sikring av relevante spor og hva disse kan tilføre en etterforskning". PÅL skal ha "kunnskap om gjeldende lovverk og styrende dokumenter, herunder kjenne de rettslige rammer for den aktuelle behandlingen".

Vi støtter også PELs forslag om oversikt over hvem som har digital kompetanse innad i distriktet. Særlig gjelder det når kompetansen til sikring og gjennomgang er så ulikt fordelt som beskrevet i punkt 7.6. En oversikt vil gjøre at ressursene kan unyttes bedre. Det bøter imidlertid ikke på at kapasiteten, som vi vet, er lav.

²² "Tilsyn Innlandet politidistrikt – undersøkelse av politiets innsats mot IKT-kriminalitet", 7.1.2022

8.7 Domstolens forventning til det digitale beviset

Politidistriktet har selv oppgitt at sjekklisten som er utarbeidet i domstolen ikke kan møtes med de krav som der stilles til kvalitet og mulighet for kvalitetskontroll.

Med ny retningslinje for behandling av elektroniske data i etterforskning antas dette å bli ivaretatt. Dette forutsetter adekvat implementering og at behandling av elektroniske data prioriteres i større grad enn det blir i dag.

8.8 Sikring og undersøkelse av Snapchat

Gjennom statsadvokatens enkeltsaksbehandling med straffesak har vi erfart viktigheten og hyppigheten av innhold fra Snapchat som bevis i straffesaken.

Situasjonen i dag er at det noe uklart hvem som har kompetanse til å sikre Snapchat i politidistriktet. Dersom dette skal gjøres av andre enn personell som har spesialkompetanse på DPA må det være tydeligere hva som er beste praksis for sikring. Politidistriktet trengte tre skriftlige redegjørelser for å forklare hvordan sikring skulle gjøres på beste måte.

Vi er bekymret over at det i politidistriktets første redegjørelse ble vist til tilbyderlisten. Retningslinjene er i beste fall uklare og vanskelig tilgjengelige for noen som ikke har spesialistkompetanse.

Politidistriktet må sikre seg at retningslinjene for sikring av de mest vanlige datakildene er tilgjengelige og forståelige for de som skal bruke dem. Dersom nasjonale retningslinjer ikke er oppdatert, eller er utydelige, må politidistriktet varsle den som er ansvarlig. Statsadvokaten kan ikke se at et slikt ansvar kan plasseres annet sted enn på FEFE og DPA. Det vises til lokal straffesaksinstruks punkt 2.5.1 hvor leder av FEFE sitt ansvar er beskrevet:

"Leder av FEFE har ansvar for at etterforskningen i distriktet utføres med den nødvendige kvalitet, samt et overordnet koordinerings- og utføreransvar for etterforskningen, herunder;

- at organisering og rutiner ved egen og øvrige etterforskningsenheter sikrer nødvendig kvalitet, fremdrift og prioriteringer i etterforskningsarbeidet, og at dette tilfredsstiller kravene satt av påtalemyndigheten."

I denne undersøkelsen er Snapchat valgt ut fordi det er en sentral datakilde – og bevis – som statsadvokatene har merket seg i sitt arbeid med straffesakene. Det antas at situasjonen er tilsvarende for andre datakilder.

For å sikre kvaliteten i det arbeidet som gjøres med denne datakilden kommer vi til å følge arbeidet over tid. Det vil bli gjennomført et nytt oppfølgingstilsyn av elektroniske data i etterforskningen etter sommeren 2026. Politiet bes gjennomgå rutiner for sikring av Snapchat og innen den tid sikre at kvaliteten på det arbeidet som gjøres med datakilden holder nødvendig kvalitet. Det vil bli bedt om en redegjørelse av det arbeidet som er gjort, herunder hvordan det er kvalitetssikret ved neste tilsyn. Dette gjelder det arbeidet som gjøres på DPA og helt ned på den enkelte etterforsker som har kompetanse til å sikre og gjennomgå kilden.

8.9 Nasjonal retningslinje for behandling av elektronisk data i etterforskning

Mange av de utfordringene politidistriktet står i er i teorien løst i ny Nasjonal retningslinje for behandling av elektroniske data i etterforskningen. Dette løser imidlertid ikke distriktets problem med turnover og dårlig kapasitet. Dette til tross for at en bedre organisering og samling av retningslinjer vil kunne bidra til en bedre ressursutnyttelse.

Innføring av nye retningslinjer vil bli en stor oppgave for politidistriktet, og det antas at det vil kreve både tid og ressurser.

9 anbefalinger

Ordningen med fagkontakter må enten reetableres med økte incentiver og bedre skjerming mot andre oppgaver, eller så må et antall personell med organisatorisk tilhørighet ved DPA erstatte disse, som foreslått ifm. OU-prosessen. Begge ordningene er uttrykk for en høyere prioritering av behandlingen av elektroniske data i etterforskningen.

Implementeringen av Retningslinjen vil kreve utarbeidelse av lokale retningslinjer, kartlegging av kompetansekrav og kompetanseheving hos personell. Fristene for dette må overholdes.

En oppdatert oversikt over personell som har kursing i sikring og gjennomgang må gjøres lett tilgjengelig for (særlig) PEL. En anbefaling er å legge listen på Digitalt Politiarbeid Innlandet på Kilden.

Mandatet for DPA bør nedfelles skriftlig, slik tilfellet er for tilsvarende funksjon ved Oslo politidistrikt. Dette vil etter statsadvokatens oppfatning gjøre det tydelig for både de ansatte ved DPA og for dem som etterspør DPAs tjenester, hva som er kjerneoppgavene til DPA, og forutsetningsvis hva etterforsker ute på tjenesteenhetene forventes å gjøre selv. Dette vil etter vårt syn medføre en klargjøring av ansvars- og oppgavefordelingen og bidra til at DPA ikke bruker sin tid på enkle, men tidkrevende, oppgaver.

Politidistriktet bør utrede og se på muligheten for digital innsatsleder. Dette vil kunne sikre kvaliteten i behandlingen av elektroniske data i de mer alvorlige og krevende straffesakene.

Politidistriktet må sikre seg at det finnes tilgjengelige og oppdaterte veiledere til hvordan de meste sentrale digitale datakildene, for eksempel Snapchat, sikres.

Det bør være et mål at så mange etterforskere som mulig har kursing i å sikre og gjennomgå digitale spor, slik at disse oppgavene i størst mulig grad utføres av etterforskningsmiljøet.

10 Oppfølging av tilsynet

Tilsynet vil bli fulgt opp av en ny undersøkelse i løpet av 2026. Denne vil bli gjennomført etter tidsfristen for implementeringen av Nasjonal retningslinje for behandling av elektroniske data, som er 1. juni 2026. Oppfølgingstilsynet vil ha som formål å se på hvordan politidistriktet har forholdt seg til de avvikene som er påvist i denne rapporten, hvilke tiltak som er iverksatt, og effekten av disse, samt hvordan den nasjonale retningslinjen er implementert.

Av Politidirektoratets implementeringsbrev av 1. oktober 2025 fremgår det at politidistriktet allerede innen 15. januar 2026 skal kartlegge grupper i eget distrikt som utfører hvilke handlinger innenfor håndtering av elektroniske data i etterforskning. Som ledd i forberedelsen av statsadvokatens tilsyn i 2026 bes disse oversendt hit innen 1. februar 2026.

Ikke-fungerende fagkontakter er en prekær situasjon for straffesaksbehandlingen i politidistriktet. Politiet skal særskilt redegjøre for hvordan det har løst utfordringen med fagkontaktene innen 1. april 2026.

Hedmark og Oppland statsadvokatembeter, 18. desember 2025

Iris Øsp Lydsdottir Storås
førstestatsadvokat

Magnus Schartum-Hansen
statsadvokat

Jo Christian Jordet
statsadvokat